

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Avainsanat: Saavutettavuus, markkinointitapahtuma, selonottovelvollisuus

Diaarinumero: 4xx/2018

Antopäivä: xx.xx.2019

Sähköpyörätuolia vammansa takia liikkumiseensa käyttävä hakija ei ollut päässyt vastaajan markkinointitapahtumassa sähköpyörätuolillaan sisään esteettömänä markkinoituun raitiovaunuun, koska vaunuun oli ollut noin 20 senttimetrin korkuinen kynnyks ja oven edustalle rakennettu laiturin oli ollut niin kapea, että se oli estänyt raitiovaunusta ulos taittuvan luiskan käyttämisen. Hakija katsoi, että esteellinen raitiovaunu oli asettanut hakijan erilaiseen asemaan suhteessa muihin tapahtumaan osallistujiin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että kun hakija ei ollut tapahtumapaikalle saapuessaan päässyt tutustumaan avoimena markkinoidussa tapahtumassa esiteltyyn raitiovaunuun, asiassa syntyi oletama, että hakija on tullut vammansa takia asetetuksi muita epäedullisempaan asemaan.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että yleisölle avoimeksi tarkoitettun markkinointitapahtuman järjestäjän on lähtökohtaisesti etukäteisesti varmistuttava siitä, että tapahtumaan on esteetön pääsy. Kysymyksessä oli ollut pituudeltaan lyhyt, ainoastaan kaksipäiväinen markkinointitapahtuma. Ottaen huomioon, että vastaaja oli välittömästi esteellisyydestä tiedon saatuaan ryhtynyt tilaamaan toiseksi tapahtumapäiväksi paikalle uutta kalustoa, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta pitää uskottavana vastaajan väitettä siitä, ettei maaston haasteellisyydestä aiheutunut esteellisyys ollut ollut vastaajan tiedossa ennen tapahtumaa. Vastaajan menettelyn johdosta toisena tapahtumapäivänä vaunuun oli ollut esteetön pääsy. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että kun hakijan oli toisena tapahtumapäivänä ollut mahdollista tutustua esittelyraitiovaunuun, hänen pääsynsä palvelun pariin ei ollut syrjäntäkieltosäännöksen tarkoittamalla tavalla estynyt.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi lisäksi, että tapaus erosi lautakunnan aikaisemmin xx.xx.2017 (1xx/2016) ja xx.xx.2016 (1xx/2016) antamista, niin ikään yksityisten yritysten tilapäisiä markkinointitapahtumia koskevista ratkaisuista tapahtumien keston sekä vastaajien esteettömyyttä koskevien käsitysten osalta. Mainituissa tapauksissa, joissa lautakunta päätyi pitämään vastaajien menettelyä välillisenä syrjintänä, vastaajat olivat tulkinneet, ettei tilapäinen markkinointitapahtuma edellyttänyt yritysten tavanomaisesti tarjoamiin palveluihin liittyvän kaltaista esteettömyyttä. Tapausten olosuhteet poikkeavat näin ollen merkittävästi nyt kysymyksessä olevasta tapauksesta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi vastaajan kumonneen asiassa syntyneen syrjintäoletaman ja hylkäsi hakemuksen.

(ei lainvoimainen)

Asian tausta

Hakija on selkäydinvammaisen ja käyttää liikkumiseensa sähköpyörätuolia. Vastaajayritys A Oy, joka valmistaa muun muassa matalalattiaraitiovaunuja, on järjestänyt helmikuussa 2018 kaksipäiväisen markkinointitapahtuman, jossa kuluttajilla on ollut mahdollisuus tutustua matalalattiaraitiovaunuun.

Hakijan vaatimukset

Hakija pyytää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa toteamaan, että vastaaja on välillisesti syrjinyt häntä ja muita liikuntavammaisia henkilöitä ja kieltämään syrjinnän jatkossa. Hakija vaatii uhkasakon asettamista päätöksen tehosteeksi.

Hakijan perustelut

Hakija ei ollut päässyt vastaajan markkinointitapahtumassa 26.2.2018 sähköpyörätuolillaan sisään esteettömänä markkinoituun raitiovaunuun, koska vaunuun oli ollut noin 20 senttimetrin korkuinen kynnyks ja oven edustalle rakennettu laiturin oli ollut niin kapea, että se oli estänyt raitiovaunusta ulos taittuvan luiskan käyttämisen. Esteellinen raitiovaunu oli asettanut hakijan erilaiseen asemaan suhteessa muihin tapahtumaan osallistujiin. Tilanteen mahdollinen myöhempi korjaaminen ei vapauttanut vastaajaa vastuusta. Yhtiön olisi tullut varmistaa järjestelyjen esteettömyys ja siten tapahtuman yhdenvertaisuus etukäteen. Vastaajan muulla toiminnalla esteellisyysasioiden hyväksi ei ollut yksittäisen tapauksen arvioinnissa merkitystä.

Asiassa ei ollut kysymys kohtuullisten mukautusten arvioinnista.

Vastaajan vastaus

Vastaaja ei ole syrjinyt hakijaa eikä toiminut muutoinkaan yhdenvertaisuuslainsäädännön vastaisesti.

Vastaajan perustelut

Hakija ei ollut esittänyt asiassa mitään syrjintäolettan muodostavaa selvitystä.

Hakemuksen kohteena olevassa tapahtumassa oli ollut kysymys lyhytkestoisesta markkinointitapahtumasta, jossa oli pyritty muun ohella keräämään kuluttajilta palautetta raitiovaunussa mahdollisesti havaittavista epäkohdista. Torin maanpinnan ja päällysteen epätasaisuudesta johtuen esittelyraitiovaunun ja raitiovaunukiskojen alle oli jouduttu asentamaan arvioitua suurempi koroke, jotta vaunu oli saatu asennettua paikalleen asianmukaisesti. Korokkeen vuoksi raitiovaunuun ei ollut mahdollista päästä sähköpyörätuolilla. Ongelma oli selvinnyt yhtiölle vasta paikan päällä asennustöiden suorittamisen yhteydessä juuri ennen tapahtuman alkamista, eikä yhtiön tiedossa ollut ennen tapahtumaa ollut, että tapahtumapaikka edellytti poikkeavan kaluston tilaamista. Tila, jossa tapahtuma järjestettiin, oli itsessään esteetön. Kun vastaajalle oli selvinnyt, ettei hakija ollut päässyt tutustumaan raitiovaunuun, vastaaja oli välittömästi 26.2.2018

tilannut tapahtumapaikalle leveämmän kulkuluiskan. Näin menetellessään vastaaja oli tehnyt yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettut kohtuulliset mukautukset. On valitettavaa, että riittävän leveä kulkuluista onnistuttiin toimittamaan paikalle vasta 27.2.2018.

Raitiovaunuun olisi ollut tavanomaisissa olosuhteissa esteetön pääsy, joten asiassa oli kysymys ainoastaan siitä, että hakijan pääsy raitiovaunuun estyi noin vuorokauden ajaksi ennakoimattomien ja poikkeuksellisten syiden, eli torin maaperän ja päällysteen epätasaisuuden vuoksi. Kyseinen seikka ei muodostanut sellaista näyttöä, jonka perusteella vastaajan voitaisiin objektiivisesti arvioiden katsoa syrjineen hakijaa.

Vastaaja on erikoistunut muun muassa matalalattiavaunujen valmistamiseen ja yhtiö kiinnittää toiminnassaan erityistä huomiota esteettömyysnäkökohtiin. Yhtiön matalalattiavaunuihin on esteetön pääsy. Yhtiö tekee jatkuvasti työtä huomioidakseen tuotteissaan entistä paremmin esteettömyysnäkökohdat ja erityisryhmien tarpeet.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaaja on kumonnut hakijan hakemuksen perusteella syntyneen syrjintäoletettaman, ja hylkää hakijan hakemuksen.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sovelletaan sen 2 §:n 1 momentin mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Yhdenvertaisuuslain 4 §:n 4 momentin mukaan tavaroiden tai palvelujen tarjoajalla tarkoitetaan laissa sitä, joka ammattimaisesti tarjoaa tavaroita tai palveluja yleisesti saataville.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä muun muassa vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Välittömänä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan sitä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa. Syrjintä on yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Suomessa lailla (26/2016) voimaansaatetun YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (CRPD, jälj. vammaisyleissopimus) 5 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuolet kieltävät kaiken syrjinnän vammaisuuden perusteella ja takaavat vammaisille henkilöille yhdenvertaisen ja tehokkaan oikeussuojan syrjintää vastaan syrjintäperusteesta riippumatta.

Vammaisyleissopimuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan vammaisille henkilöille on varmistettava muiden kanssa yhdenvertainen pääsy fyysiseen ympäristöön, kuten yleisölle avoimiin tai tarjottaviin palveluihin. Näitä toimia, joihin sisältyy saavutettavuuden esteiden tunnistaminen ja poistaminen, sovelletaan muun muassa rakennuksiin ja muihin sisä- ja ulkotiloihin. Artiklan 2 b kohdan mukaan sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet, joilla varmistetaan, että yksityiset tahot, jotka tarjoavat yleisölle avoimia tai tarjottavia tiloja ja palveluja, ottavat huomioon kaikki esteettömyyden ja saavutettavuuden osatekijät vammaisten henkilöiden kannalta.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan 8 §:n syrjinnän kiello koskee kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia toimijoita ja toimintoja. Esitöiden mukaan tavaroiden ja palveluiden tarjoajaa koskeva määritelmä ei edellytä, että tavaroita tai palveluita tarjotaan vastiketta vastaan ja ammattimaisena tarjoamisena olisi pidettävä myös muuta kuin satunnaisesti harjoitettavaa taloudellisen hyödyn hankkimiseen tähtäävää toimintaa, kuten sivutoimista sijoitusasuntojen vuokraamista. (HE 19/2014 vp, s. 54 ja 60)

Vammaisyleissopimuksen hyväksymistä koskevan hallituksen esityksen mukaan sopimuksen 9 artiklan mukainen esteettömyyttä ja saavutettavuutta koskeva velvoite on yksi yleissopimuksen keskeisimmistä läpileikkaavista teemoista. Sopimuspuolilla on tässä aktiivinen toimintavelvoite. (HE 284/2014 vp, s. 31)

Vammaisyleissopimuksen toteutumista valvovan komitean mukaan sopimuksen tarkoittama saavutettavuus liittyy ihmisryhmiin, kun taas kohtuulliset mukautukset liittyvät yksilöihin. Velvollisuus turvata saavutettavuus on olemassa jo ennen kuin yksilö pyytää päästä johonkin paikkaan tai käyttää jotakin palvelua. Komitean mukaan sopimuksen 5 artiklan 2 kohdan mukainen syrjintäkielto velvoittaa sopimusvaltiot selkeästi määrittelemään kielletyksi syrjinnäksi muun muassa avoimien palvelujen pariin pääsemisen epäämisen. (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, General Comment No. 2 (2014), kohdat 25 ja 29)

Kysymyksenasettelu

Asiassa on ensinnäkin arvioitava, syntyykö hakijan vaatimusten perusteella oletettava syrjinnästä. Mikäli syrjintäoletettaman katsotaan syntyneen, on arvioitava, onko vastaaja esittänyt syrjintäoletettaman kumoavaa selvitystä.

Asian arviointi

Syrjintäoletettaman syntyminen

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kielloa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kielloa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintäoletttama syntyy, jos vireillepanijan esittämien tai muiden asiaa käsiteltäessä esiin tulleiden seikkojen perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kielloa rikotun. Ensisijaisesti vireillepanijan on esitettävä sellaista näyttöä tapahtumien kulusta tai muusta tosiseikastosta, jonka perusteella asiaa objektiivisesti arvioiden

voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Pelkkä väite tai epäily syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta ei riittäisi olettamisen syntymiseen. (HE 19/2014 vp, s. 93)

Sähköpyörätuolia liikuntavammastaan johtuen käyttävä hakija ei hakemuksensa mukaan ollut tapahtumapäivänä 26.2.2018 päässyt yleisölle avoimena markkinoidussa tapahtumassa tutustumaan esteettömänä mainostettuun raitiovaunuun. Vastaajan asiassa antama selvitys tukee hakijan väitettä siitä, että tapahtuma oli ollut yleisölle avoin ja että ensimmäisenä tapahtumapäivänä 26.2.2018 vaunuun ei ollut ollut esteetöntä pääsyä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että kun hakija ei ollut tapahtumapaikalle saapuessaan päässyt tutustumaan avoimena markkinoidussa tapahtumassa esiteltyyn raitiovaunuun, asiassa syntyy olettava, että hakija on tullut vammansa takia asetetuksi muita epäedullisempaan asemaan. Asiassa syntyy olettava välillisestä syrjinnästä ja todistustaakka kääntyy.

Syrjintäolettamien kumoaminen

Vastaajan on syrjintäolettamien kumotakseen osoitettava, ettei syrjinnän kieltoa ole rikottu.

Vastaaja on kiistänyt syrjineensä hakijaa. Vastaajan mukaan sen tuotteet ovat lähtökohtaisesti esteettömiä ja myös tapahtumapaikka oli ollut lähtökohtaisesti esteetön. Vastaajan mukaan myös nyt kysymyksessä oleva raitiovaunu olisi ollut tavallisissa olosuhteissa esteetön, mutta tapauksessa se oli muodostunut vuorokauden ajaksi esteelliseksi ennakoimattomien, maaperän ja päällysteen epätasaisuudesta johtuneiden syiden vuoksi. Vastaaja oli heti hakijan esteellisyyttä koskevan yhteydenoton saatuaan tilannut tapahtumapaikalle leveämmän kulkuliuskan, joka oli saatu paikalle tapahtumapäiväksi 27.2.2018.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että yleisölle avoimeksi tarkoitetun markkinointitapahtuman järjestäjän on lähtökohtaisesti etukäteisesti varmistuttava siitä, että tapahtumaan on esteetön pääsy. Kysymyksessä on ollut pituudeltaan lyhyt, ainoastaan kaksipäiväinen markkinointitapahtuma. Ottaen huomioon, että vastaaja on välittömästi esteellisyydestä tiedon saatuaan ryhtynyt tilaamaan toiseksi tapahtumapäiväksi paikalle uutta kalustoa, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta pitää uskottavana vastaajan väitettä siitä, ettei maaston haasteellisuudesta aiheutunut esteellisyys ollut ollut vastaajan tiedossa ennen tapahtumaa. Vastaajan menettelyn johdosta toisena tapahtumapäivänä vaunuun oli ollut esteetön pääsy. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että kun hakijan oli toisena tapahtumapäivänä ollut mahdollista tutustua esittelyraitiovaunuun, hänen pääsytään palvelun pariin ei ollut syrjintäkieltosäännöksen tarkoittamalla tavalla estynyt.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa lisäksi, että tapaus eroaa lautakunnan aikaisemmin xx.xx.2017 (1xx/2016) ja xx.xx.2016 (1xx/2016) antamista, niin ikään yksityisten yritysten tilapäisiä markkinointitapahtumia koskevista ratkaisusta tapahtumien keston sekä vastaajien esteettömyyttä koskevien käsitysten osalta. Mainituissa tapauksissa, joissa lautakunta päätyi pitämään vastaajien menettelyä välillisenä syrjintänä, vastaajat olivat tulkinneet, ettei tilapäinen markkinointitapahtuma edellyttänyt yritysten tavanomaisesti tarjoamiin palveluihin liittyvän kaltaista esteettömyyttä. Tapausten olosuhteet poikkeavat näin ollen merkittävästi nyt kysymyksessä olevasta tapauksesta.

Edellä selostetuilla perusteilla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo vastaajan kumonneen asiassa syntyneen syrjintäolettamien.

Johtopäätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakijan hakemuksen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Äänestys.

Lainkohdat

Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 1 ja 2 momentti

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2 § 1 momentti, 4 § 4 momentti, 8 § 1 momentti, 10 §, 13 § ja 28 §

Laki vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (26/2016) 1 §

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 26-27/2016) 2 artikla, 3 artikla, 5 artikla 2 kohta, 9 artikla 1 ja 2 kohdat

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen (puheenjohtaja), Paula Ilveskivi, Pirkko Mahlamäki, Jukka Siro (eri mieltä) ja Sonya Walkila. Asian esittelijä Maria Peltoniemi.

Eri mieltä olevan Jukka Siron lausunto:

Erimielisyyteni koskee sitä, millä tavalla väitettyä syrjintää on oikeudellisesti luonnehdittava.

Lausun enemmistön ratkaisun perusteluiden sijaan seuraavan:

Kysymyksenasettelu

Asiassa on ensin arvioitava, mistä syrjinnän muodosta on kysymys. Tämän jälkeen asiassa on arvioitava, syntykö hakijan vaatimusten perusteella syrjintäolettava, ja jos syntyy, onko vastaaja esittänyt sen kumoavaa selvitystä.

Syrjinnän oikeudellinen luonnehdinta

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan muun muassa tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua

työtehtävistä ja edetä työuralla. Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 2 momentin mukaan kohtuullisten mukautusten epääminen on yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua syrjintää.

Kohtuullisilla mukautuksilla tarkoitetaan YK:n vammaisyleissopimuksen mukaan tarvittaessa yksittäistapauksissa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta tai kohtuutonta rasitetta, ja joilla varmistetaan vammaisten ihmisten mahdollisuus nauttia tai käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Yhdenvertaisuuslain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä on kerrottu, että kohtuulliset mukautukset ovat luonteeltaan tapauskohtaisia, ja niiden tulee vastata kyseisessä konkreettisessa tilanteessa vammaisen ihmisen tarpeisiin. Olennaista on, että palvelut tulevat mukautuksilla vammaisten ihmisten saataville. Mukautusten tarkoituksena on, että vammaiset ihmiset voivat yhdenvertaisesti muiden henkilöiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla. Kohtuulliset mukautukset olisivat tyypillisesti pienimuotoisia muutoksia esimerkiksi toimintatavoissa tai palvelujen järjestämisessä. Mukautusten tarvittavuus ilmenee yleensä käytännössä siten, että vammaisen ihminen tai esimerkiksi hänen avustajansa pyytää mukautusta, jos hän katsoo sellaista tarvittavan (HE 19/2014 vp s. 79–80 ja 82).

Esimerkkeinä kohtuullisista mukautuksista on yhdenvertaisuuslain esitöissä annettu luiskan asettaminen tilapäisesti portaisiin pyörätuolia varten ja näkövammaisen auttaminen konkreettisessa tilanteessa. Kohtuullinen mukautus näkövammaiselle voi olla ruokalistan tarjoaminen pistekirjoituksella tai ruokalistan sisällön kertominen asiakkaalle suullisesti (HE 19/2014 vp s. 79). Työelämässä kohtuulliset mukautukset voivat olla esimerkiksi työpaikan esteettömyyteen liittyviä toimia, kuten ramppien tai luiskien asentamista taikka työtilojen valaistuksen tai akustiikan muuttamista. Työntekijän työpisteen siirtäminen helppokulkuisempaan paikkaan voi niin ikään olla mukautus samoin kuin työpöydän tai työvälineiden asentaminen vammaiselle työntekijälle sopivaksi (HE 19/2014 vp s. 80).

Kohtuullisissa mukautuksissa on siis kysymys yksittäistapauksellisista ja tapauskohtaisista järjestelyistä konkreettisissa tilanteissa, joilla esimerkiksi palvelut saatetaan yhdenvertaisesti vammaisten henkilöiden ulottuville. Ne koskevat usein fyysisistä toimintaympäristöä ja luonteenomaisesti edellyttävät vastaajalta aktiivisia toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Arvioitaessa kohtuullisten mukautusten tekemistä arvion kohteena eivät ole vastaajan toiminta tai käytännöt yleisesti, vaan sen velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin joissakin yksittäisissä tilanteissa.

Tässä asiassa on kysymys siitä, että vastaaja oli järjestänyt kaksipäiväisen markkinointitapahtuman, jossa kuluttajilla oli ollut mahdollisuus tutustua matalalattiaraitiovaunuun. Hakija on katsonut tulleen syrjityksi, koska hän ei sähköpyörätuolia käyttävänä ollut ensimmäisenä tapahtumapäivänä päässyt raitiovaunuun, koska raitiovaunun oven edustalle rakennettu laiturit oli ollut niin kapea, ettei raitiovaunun luiskaa ollut voitu käyttää.

Asia koskee siten yksittäistapauksellisia järjestelyitä fyysisessä toimintaympäristössä, joilla olisi tässä konkreettisessa tilanteessa 26.2.2018 mahdollistettu hakijan osallistuminen yhdenvertaisesti muiden kanssa yleisölle avoimeen tapahtumaan. Kysymys ei ole vastaajan menettelyn tai jonkin sen noudattaman käytännön arvioinnista yleisesti, vaan sen mahdollisesta toimintavelvollisuudesta tässä yksittäisessä tapauksessa.

Hakija on katsonut, että asiassa ei ollut kysymys kohtuullisten mukautusten arvioinnista ja ettei asiaa tulisi arvioida tästä näkökulmasta. Asianosainen ei kuitenkaan voi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa sitovasti määrittellä sitä, miten niitä tosiseikkoja, jotka hän esittää lautakunnalle, tulisi oikeudellisesti arvioida.

Näillä perusteilla katson, että kysymystä hakijan mahdollisesta syrjinnästä on tässä asiassa arvioitava yhdenvertaisuuslain 8 §:n 2 momentin ja 15 §:n perusteella.

Sovellettavat säännökset

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan muun muassa tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla. Yhdenvertaisuuslain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen mukaan kohtuulliset mukautukset tulee toteuttaa kohtuullisessa ajassa mukauttamispyynnön esittämisestä (HE 19/2014 vp s. 80).

Yhdenvertaisuuslain 4 §:n 4 kohdan mukaan tavaroiden tai palvelujen tarjoajalla tarkoitetaan tässä laissa sitä, joka ammattimaisesti tarjoaa tavaroita tai palveluja yleisesti saataville.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 2 momentin mukaan kohtuullisten mukautusten epääminen on yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua syrjintää.

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintäolettaja syntyy, jos vireillepanijan esittämien tai muiden asiaa käsiteltäessä esiin tulleiden seikkojen perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Ensisijaisesti vireillepanijan on esitettävä sellaista näyttöä tapahtumien kulusta tai muusta tosiseikastosta, jonka perusteella asiaa objektiivisesti arvioiden voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Pelkkä väite tai epäily syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta ei riittäisi olettaman syntymiseen (HE 19/2014 vp, s. 93)